

Szentháromság ünnepe után 1. vasárnap

► 5Móz 6,4–9

Nem ímmel-ámmal, hanem szívvel-lélekkal

A vasárnap jellege

A Szentháromság ünnepe utáni első vasárnap azt jelzi, hogy elkezdődött a Szentlélek munkálkodásának korszaka az emberiség történelmében. Jézus nincs láthatóan jelen, de a Szentlélek által munkálkodik a benne hívők szívében és a benne hívőkön keresztül a világban. A kérdés csak az, hogy engedjük-e, hogy a Szentlélek munkálkodjék bennünk, vagy gátjai vagyunk ennek, például azzal, hogy ragaszkodunk bűneinkhez, és nem szeretjük Istent. A kérdés az, hogy megmaradunk-e Krisztusban, a Szentlélek megteremheti-e a jó gyümölcsöket az életünkben, és növekszünk-e a hitben és a szeretetben.

Ennek az ünnepkörnek a liturgikus színe a zöld. A zöld a természet, az élet és a növekedés színe. Isten Fián keresztül megtette értünk, amire szükségünk volt a megváltáshoz, most pedig minket hív igéjén keresztül megtérésre (Lk 16,19–31), hogy higgyünk az igének (Jn 5,45–47). Arra hív, hogy ismerjük fel az irántunk való szeretetét, és váljunk teljessé a szeretetben. Arra int, hogy nem kell félnünk az ítélettől (1Jn 4,16b–21), és hogy mi is szeressük Istent, tartsuk fontosnak és becsüljük meg igéjét (5Móz 6,4–9). Vagyis kezdjünk el zöldellni: legyünk halottból élővé, legyen élő hitünk, induljunk el a lelki növekedés útján, és jussunk el a gyümölcstermésig.

Amit a textusról tudni kell

A negyvenéves pusztai vándorlás után Izrael újra odaért Kánaán határához, ahol Mózes letette a tisztét, és átadta Józsuének a vezetést. Mózes ez alatt az idő alatt alaposan kiismerte a népet, és a Szentlélek által beelátott a jövőbe is, ezért mondta el ezt a hosszú búcsúbeszédét, Mózes ötödik könyvét, a Deuteronomiumot. Nincsenek illúziói, és tudja, hogy a nép vétkezni fog Isten ellen, és meg fogja szegni a törvényeit. Ezért különösen hangsúlyosan biztatja őket a parancsolatok megtartására. A könyv fő üzenete: „...*elétek adtam az életet és a halált, az áldást és az átkot. Válaszd hát az életet [...]*!” Az életet pedig azzal választják, ha Isten útján járnak, és megtartják a parancsolatait. A törvény betöltése pedig a szeretet (Róm 13,8).

Az 1–4. fejezetben Mózes visszatekint arra, hogy mit tett Isten a múltban, és hogy jóságos és kegyelmes volt hozzájuk. Az 5–6. fejezetben Isten törvényének az alapelvét, a Tízparancsolatot ismétli el, a 6–7. fejezetben pedig a törvény elfogadásának indítékáról beszél, hogy az embernek miért kell elfogadnia Isten törvényét.

A 6,4-ben a hívő zsidó hitvallását találjuk, a *Sómát*. Nevét a hitvallás első szaváról kapta: „halld”. Ezt a hitvallást minden buzgó zsidó minden reggel és este elmondja az egész világon. „JHVH, a mi Istenünk, egy Úr.” Bár a zsidó vallásúak ezzel a kijelentéssel nemcsak a monoteizmust hangsúlyozzák, hanem azt is, hogy egyetlen Isten van (szemben a keresztény szentháromsággal), az egy (ehád) szó jelenthet ‘egy egységet’ is és ‘számszerű egységet’ is. Úgy is mondhatnánk, hogy ez a szó összetett egységet jelent, szemben a *jáhid* szóval, amelynek jelentése egyetlen. Ilyen módon érti 1Móz 2,24, amikor Ádám és Éva egységét írja le, vagy 2Móz 26,6.11 is, amikor a sátorlapok egységét fejezi ki a szent sátornál. Ugyanez található Ezékielnél, amikor Isten azt parancsolja neki, hogy illesszen össze két fadarabot, amelyek egyike Júdát, másika pedig Izraelt jelképezi, hogy a kettő újra eggyé legyen (Ez 37,17.19.22). A szó

magában hordozza az „egyedülállóság” gondolatát is. A pogány istenekkel szemben Jahve egyedülálló, mivel csak egyetlen igaz Isten létezik, aki egy egység. A keresztény értelmezés szerint ebbe belefér a Szentháromság tanítása: Isten egy, akinek három személye van (Mt 28,19–20; 3,16–17).

A 8–9. versben leírtakat a zsidók szó szerint értelmezték, mint egy parancsolatot, amelyet különképpen kell megtartani. Szíjjakkal kis tartókat kötöttek a homlokukra és a karjukra, amelyek Isten igéjének egy-egy darabját tartalmazták. A bérleti ajtónál és a házban lévő ajtóknál szintén elhelyeztek ilyen igetartókat, amelyet áthaladáskor tisztelettel megérintettek.

Nagyon tiszteletre méltó, hogy így kifejezik az ige iránti megbecsülésüket, és hogy a *Sómát* mindennap kétszer is elmondják, figyelmeztetve magukat az Istennel kapcsolatos helyes gondolkodásra, de mi inkább azt látjuk a bibliai összefüggések fényében, hogy Isten főleg egy belső lelki hozzáállást vár el tőlünk, hogy szeressük őt, ahogy az 5. vers is figyelmeztet, és a szívünkben és a gondolatainkban legyen ott az ő igéje. Ugyanakkor nekünk, keresztényeknek jobban ki kellene fejeznünk megbecsülésünket Isten és az ő igéje iránt.

A perikópa megértése

A Szentháromság ünnepe utáni első vasárnaphoz úgy kapcsolódik mindez, hogy egy új kezdet nyitányánál állunk: most kezdődik Izrael új élete mint egy országot birtokló népé Kánaán földjén, és le kell rakni az alapokat ahhoz, hogy a földjükön lelki emberekként éljenek, és megteremjék azokat a gyümölcsöket, amelyeket Isten vár tőlük (lásd Ézs 5; Mt 21,33kk), és ezáltal Isten megáldhassa őket. Most kezdődik el életünknek az a szakasza, amikor a Szentlélek által birtokba vehetjük Isten áldásait.

A törvénynek nemcsak a „jó rend megőrzése” volt a célja, hanem az is, hogy kinyilatkoztassa Isten, hiszen sok mindent megtudunk a törvényből Istenről. Például azt, hogy „félétn szerető”. De Jé-

zus Krisztus valóságos emberként tökéletesen megfelelt az Isten törvényének, tehát a törvény azt is megmutatja, hogy milyen is az Úr Jézus Krisztus: tökéletes, szent, tiszta. A törvénynek az is a célja volt, hogy az embereket közelebb vonja Istenhez.

Látunk kell azonban azt is, hogy Isten nem csupán a külső viselkedésre gondol törvényei betartásával kapcsolatban, hanem a szív állapota a fontos: milyen szívvel teszem? Gondoljunk a tékozló fiú példázatából a második fiúra. Ő betartotta az apja szabályait, de milyen szívvel? Ugyanúgy nem szerette az apját, mint az öccse. A 119. zsoltár elárulja a számunkra, hogy milyen is egy igazi lelki ember: Isten igazságos törvénye számára nem iga, hanem olyan, mint a méz (103), világosság a lába előtt (105), értékes kincs (14.72.127.162), a szabadságot jelenti (45), és nagy öröm forrása (14). A lelki ember gyönyörködik a törvényben, és gondolkodik róla (15–16.23–24.47–48.77–78; vö. 1,1–3). A Tízparancsolat (tíz ige, 5Móz 10,4) ugyan kőtáblákra volt vésve, de a lelki ember a szívébe rejti (10–11).

A Deuteronomium 6–7. fejezetének egyik kulcstémája az engedelmesség indítóoka, vagyis annak a kérdésnek a megválaszolása, hogy miért engedelmeskedünk Isten igéjének egy olyan világban, ahol a legtöbb ember figyelmen kívül hagyja azt, vagy szembeszegül vele. Az engedelmisségünknek négy alapvető indítóoka van: az Úr iránti szeretet (6,1–9), hála az Úr iránt (6,10–25), mert elkülönítjük magunkat az Úr számára (7,1–16), és mert az Úrnak ígéretei vannak a számunkra (7,17–26). A mi igeszakaszunk az első indítóokkal foglalkozik: azért engedelmeskedünk Isten igéjének, mert szeretjük az Urat. És azért szeretjük, mert ő az egyetlen és az egyedülálló és igaz Isten.

A 4. versben három dolgot sorol fel az Ige, hogy hogyan szeressük Istent. Más párhuzamos helyen van, hogy csak kettőt vagy pedig négyet. Nem pontatlanságról van szó ezeken a helyeken, hanem arról, hogy a görögre fordított héber szavak gyakran rokon értelműek, és gyakran a görög szavak is rokon értelműek egymással, amelyekre fordították. A szavaknak az együttes értelmét kell figyelembe

venni. Tehát nem az a feladatunk, hogy külön-külön magyarázzuk a szív, lélek és erő jelentését, hanem hogy megértsük, hogy itt a teljes személyiségről, az egész bensőnkéről van szó (Zsolt 103,1).

Igehirdetési vázlat

Az egyszeri menyasszony jól érthető és határozott nemet mondott az oltár előtt, amikor a lelkész felvette az ünnepélyes kérdést, hogy szereti-e a mellette álló vőlegényét. A váratlanul és ünneprontó módon elcsattant határozott „nem” hallatán megdöbbenek a vendégek, voltak, akik felhőrdültek, mások összesúgtak, az örömanya és néhányan mások pedig kifutottak az oltár elé a menyasszonyhoz, miközben a lelkész tanácstalanul állt az oltártérben. Egy kis időre megszakadt a szertartás, mígnem az örömanya bejelentette: „Tisztelendő úr! Lehet folytatni a szertartást, már szereti!”

Nem tudom, mi történhetett az alatt a rövid kis idő alatt, míg állt a szertartás, hogy az anyuka mivel vette rá a lányát, hogy szeresse a vőlegényt. Talán emlékeztette valamire, vagy ígért neki valamit? Netán megfenyegette, rábeszélte, meggyőzte? Vagy egyszerűen csak megparancsolta?

És vajon ezek után mennyire volt őszinte a folytatás? Lehet-e parancsra szeretni? Nem gondolom, hogy a menyasszony érzései megváltoztak volna az egyik pillanatról a másikra.

Talán így tűnhet nekünk, amikor az 5. versben parancsként halljuk: „*Szeresd az Urat, a te Istenedet teljes szívedből...*” Isten megparancsolja, hogy szeressük őt! (Mi többnyire azt szoktuk gondolni, hogy Isten „dolga”, hogy szeressen minket, a valóság viszont az, hogy nemcsak a Vőlegény szereti a menyasszonyt, hanem a menyasszonynak is szeretnie kell a Vőlegényét, különben féloldalas lesz a kapcsolat, nem jön létre a tökéletes házasság.)

Mi a szeretet?

Hajlamosak vagyunk úgy vélekedni, hogy a szeretet érzelmi kérdés, szimpátián alapszik, és vagy kialakul

valaki irányába, vagy nem. Ha az illető szerethető, akkor kialakul, egyébként meg nem. (Isten szerethető, hiszen rengeteg úton-módon kifejezte a szeretetét irányunkban – mégsem szeretjük igazán.) A szeretet elsősorban nem érzelmi, hanem akarati kérdés, és tettekben nyilvánul meg. Isten elhatározta, hogy szeretni akar minket, és mindent megtesz értünk. Nálunk is elhatározás kérdése kell, hogy legyen, hogy szeretni akarom Istent, a társamat, a másik embert, sőt még az ellenségemet is, és megteszek érte mindent. Elsősorban imádkozom érte, majd jót teszek vele, és előbb-utóbb az érzelmek is megszületnek.

Miért szeressem Istent?

1. Mert különleges, egyedülálló. Nincs még egy olyan isten a világon, mint a mi Istenünk! Minden más isten hamis Isten: tehetetlen, és nem tud rajtunk segíteni, képtelen megváltani és eltörölni a bűneinket. Szokták mondani, hogy „a pénz nagy úr”, de nem elég nagy ahhoz, hogy üdvösségre juttasson.

Isten nemcsak a világmindenség Teremtője, nemcsak egy „nagy koponya”, aki hűvös és érzelmentes, hanem nagyon is érző és szerető. Anyyira, hogy az ige azt mondja, Isten maga a szeretet. Embert teremt a saját képére és hasonlatosságára, hogy ez az ember a munkatársa (1Kor 3,9), a barátja legyen (Jn 15,14).

Isten Szentháromság: ez a fogalom földi emberi értelmünk határait feszegeti. Ha emberi elme terméke lenne a Szentírás, akkor istenképe egészen más lenne. Isten inkább hasonlítana egy zsarnokhoz, a bűnös földi emberekhez vagy egy személytelen erőhöz, de semmiképpen nem beszélne egy háromszemélyű egy Istenről, akinek ráadásul egyik személye emberré lesz, hogy meghaljon, és ezáltal megváltssa az elveszett bűnösöket. (És az emberi elme semmiképpen sem kockáztatná, hogy ezáltal a politeizmus vádjával illethessék.)

2. „Mert úgy szerette Isten a világot, hogy egy szülött Fiát adta érte...” (Jn 3,16) Olyan csodálatos Istenünk van, hogy noha tudta, hogy az ember ellene fordul, elárulja, megtagadja, mégis megteremtette a világot, sőt már előre a megváltásra

nézve teremtette meg (lásd Kol 1)! Uralkodhatott volna, ehelyett szolgált; örök élete volt, és mégis letette az életét értünk; még a poklokra is leszállt értünk (Ef 4,8–9). Nemcsak tanította nekünk az alázatot és szelídséget, hanem alázatos és szelíd volt.

Mit jelent Istent szeretni?

1. Erre az egyik válasz az, hogy ha szeretem a testvéremet, azáltal szeretem Istent (1Jn 4,20–21).

2. Igeszakaszunk pedig Isten igéjének a szeretetéről és megbecsüléséről szól: az ige ott van a szívemben, gondolkodom róla éjjel és nappal (Zsolt 1,2). Szeretem az igét, kíváncsisággal, tanulásvágygyal és izgalommal olvasom, és akár még verseket vagy igeszakaszokat is megtanulok kívülről, mintegy a „szívembe írom”. Dédnagyanyám annyit forgatta az igét, hogy amikor megromlott látása miatt nekem kellett felolvasnom számára az esti igét, az Efezusi levelet, szóról szóra mondta velem kívülről.

Az ige a számban van (a szív teljességéből szól a száj), vagyis beszélek róla (Róm 10,6). Elsősorban saját családomnak, főleg a gyermekeimnek. A hithű zsidók, alighogy elkezd beszélni a gyermek, már megtanítják neki a *Sömát*.

Az ige ott van az életemben, részét képezi az életemnek: ott van az ünnepeimben és a hétköznapjaimban. Bölccsé tesz az élet dolgaiban is. Útmutatása szerint járok el. Az sem baj, ha van egy igestábla a falon, ha rátekintek, emlékeztet.

Isten igéje meglátszik a tetteimen, mert belülről átfórná, és jó gyümölcsöket termő emberré tesz.

3. Isten szeretete igéjének való engedelmeséget is jelent (1Jn 5,3): mindenestül átadom magam neki. Nem úgy, mint abban a bizonyos példázatban az idősebbik fiú, aki csak a külső cselekedeteit adta át az atyjának. Megtette, amit kellett, de összeszorított fogakkal, szívében megvetve az öccsét, aki még erre sem volt képes, apját pedig igazságtalannak tartva. Isten azt akarja, hogy felismerjük, hogy ő szerető Édesatyánk, és mindenben és mindennel a javunkat akarja és munkálja, és érezzük, hogy megtiszteltetés a fiának lenni, öröm és kiváltság teljesíteni az akaratát. Teljes

szívből, lélekből és erőből azon vagyok, hogy felismerjem akaratát, és megtegyem, amit rám bízott.

További javaslatok az istentisztelethez

Lekció

1Móz 22,1–14; Zsid 9,11–15

Énekek

EÉ 362, 286

Imádság

Urunk és Istenünk! Csodálatos a személyed, és számunkra felfoghatatlan. Hatalmas vagy, és mégis embert teremtettél, és törődsz velünk, por-szemekkel, sőt szeretsz bennünket. Úgy szeretted, hogy emberré lettél, eljöttél, és megváltottál min-

ket, hogy aki hiszi ezt, annak örök élete legyen. Add, hogy mi is teljes szívből szeressünk, becsüljük igédet, engedelmeskedjünk, és jó gyümölcsöket teremjen az életünk. Ámen!

Felhasznált irodalom

BROWN, Raymond 2005. *Mózes V. könyve*. Ford. Lázár Viktória. Harmat Kiadó, Budapest. (A Biblia ma.) 101–103. o.

GAEBELEIN, Arno C. 2002. *Ószövetségi kommentár*. Evangéliumi Kiadó, Budapest. 219–220. o.

KALLAND, Earl S. 1992. Deuteronomy In: Frank E. Gaebelin (szerk.): *The Expositor's Bible Commentary*. 3. köt. Zondervan, Grand Rapids. 64–65. o.

WIERSBE, Warren W. 2007. *The Wiersbe Bible Commentary. The complete Old Testament in one volume*. 2. kiad. David C. Cook, Colorado Springs. 317–318. o.

■ MATISZ JÁNOSNÉ SZÉLL ÉVA ANNA